

כניסת וינטר לפוליטיקה יכולה להוביל לשינוי התפיסה הלאומית

written by פרופ' זכי שלום | 27.08.2026

האינתיפאדה הראשונה הייתה אחת מנקודות המפנה בתפיסת הביטחון של ישראל, בכך שמערכת הביטחון העבירה מסר לדרג המדיני, לפיו הצבא מסוגל להחזיר באופן זמני את הסדר, אבל אינו מסוגל לעקור את שורשיה המדיניים, הלאומיים והחברתיים של ההתקוממות. מכאן נבעה המסקנה כי לצד הפעילות הביטחונית יידרש, במוקדם או במאוחר, גם מענה מדיני.

היא חיזקה תפיסה שלפיה לעוצמה הצבאית יש גבולות ברורים, ושלא כל איום ניתן לחיסול באמצעות הכרעה בשדה הקרב. אין פירוש הדבר שקיים קו סיבתי ישיר בין המסקנות שהופקו מן האינתיפאדה הראשונה לבין מדיניות ההכלה שננקטה עשרות שנים לאחר מכן. ואולם כבר אז התחדדה המתיחות בין שתי תפיסות: זו המדגישה את גבולות הכוח הצבאי, וזו הרואה בחתירה להכרעה תנאי הכרחי לביטחון ישראל.

במשך השנים, בהדרגה, התפתחה במערכת הביטחון ובדרג המדיני נטייה להסתפק בניהול הסכסוך, בהרתעה זמנית ובהשגת תקופות של שקט ¹ במקום לשאוף להכרעה ברורה כאשר הנסיבות מאפשרות ומחייבות זאת.

אין כמובן פסול בריסון. לא בכל עימות אפשר להשיג הכרעה מוחלטת, ולא כל בעיה מדינית ניתנת לפתרון בכוח צבאי. מדינה אחראית חייבת להביא בחשבון מגבלות מדיניות, משפטיות, כלכליות ובינלאומיות. עליה לבחון את מחיר המלחמה, את הסיכון לחייליה ולאזרחיה ואת התוצאות האפשריות של הרחבת העימות. אולם בין ריסון מחושב לבין ויתור מראש על השאיפה לנצח ² מפריד מרחק גדול.

גם המושג "הכרעה" מחייב הבהרה. הכרעה אינה מחייבת בהכרח את השמדתו המוחלטת של האויב. משמעותה יצירת מציאות שבה הוא מאבד את היכולת להמשיך להילחם באותה דרך, נשללת ממנו האפשרות לשוב ולאיים על ישראל בתוך זמן קצר, ונוצרים התנאים לתרגום ההישג הצבאי למציאות מדינית יציבה יותר. הכרעה צבאית אינה זהה להסדר מדיני, אך בלעדיה עלול ההסדר להישען על בסיס רעוע.

במשך השנים התקבעה בישראל ההנחה כי הזמן פועל לטובתה: ככל שתתחזק מבחינה צבאית, טכנולוגית וכלכלית, כך יכירו אויביה בחוסר התוחלת של המאבק נגדה. במקום להכריע אותם, ניתן יהיה להרתיעם, ולו זמנית; במקום לפרק את כוחם, ניתן יהיה לנהל מולם מערכת של תמריצים, איומים והקלות. תגובה מידתית לכל הפרה, כך האמינו, תמנע הידרדרות לעימות רחב ותאפשר לישראל ליהנות מתקופות ממושכות של שקט יחסי.

התפיסה הזאת הגיעה לביטוייה המסוכן ביותר בשנים שקדמו לטבח שמחת תורה ה'תשפ"ד. ישראל אפשרה במשך שנים את העברת הכספים הקטאריים לרצועת עזה והעניקה הקלות כלכליות, מתוך הנחה כי שיפור תנאי החיים ויצירת אינטרסים כלכליים יגבירו את המחיר שחמאס עלול לשלם בשל הסלמה ויחזקו את רצונו לשמר את השקט. ההערכה הייתה שחמאס נעשה אחראי יותר משום שהוא שולט בטריטוריה, וכי החשש לאבד את שלטונו ואת הישגיו ירסן את שאיפותיו האידיאולוגיות.

במקביל השלימה ישראל במשך שנים עם התפרעויות לאורך הגדר, עם טרור העפיפונים ובלוני התבערה ועם סבבים תקופתיים של ירי רקטות. היא הגיבה, לעיתים בעוצמה, אך נמנעה בדרך כלל ממהלך שנועד לשנות מן היסוד את המציאות ברצועה. כל סבב הסתיים בשקט זמני, והשקט נתפס כהוכחה לכך שההרתעה חודשה.

בטבח שמחת תורה נחשף הכשל הנורא של התפיסה הזאת. התברר שההטבות הכלכליות והמחיר שהארגון עלול לשלם לא הפחיתו בהכרח את דבקותו במטרותיו. חמאס ניצל את שנות השקט היחסי בעיקר להתעצמות צבאית, להכנת תשתיות לחימה ולתכנון מתקפה רצחנית. מה שנתפס בצד הישראלי כריסון הדדי נתפס בצד האחר, לפחות בחלק מן הזמן, כהזדמנות להתכונן לעימות הבא.

גם לאחר המלחמה הארוכה והקשה נותרה שאלת ההכרעה פתוחה. צה"ל השיג הישגים מבצעיים מרשימים ופגע קשות בחמאס, בחיזבאללה וביכולותיה של איראן. אולם קשה לומר שישראל הצליחה לתרגם את הישגיה בכל אחת מן החזיתות להכרעה מדינית ואסטרטגית ברורה. מטריד לא פחות הרושם שהמושג "הכרעה" עצמו כמעט נעלם מן השיח הביטחוני, או נתפס לעיתים כשריד של תקופה אחרת.

על רקע זה יש חשיבות רבה לכניסתו של תא"ל במילואים עופר וינטר לחיים הפוליטיים. וינטר מייצג דמות פיקודית המציבה במרכז את היוזמה, ההתקפיות, התחבולה והחתירה לניצחון.

ככל שניתן להתרשם משירותו הצבאי, וינטר ביקש להיות מפקד שאינו ממתין להתפתחות האירועים, אלא חותר לעצב אותם; שאינו מסתפק בבלימת האויב ובהרחקתו הזמנית, אלא מבקש להביאו למצב שבו תבוסתו ברורה. במובן זה הוא מזכיר במידה מסוימת גם את רפאל איתן, שתפיסתו הצבאית הציבה במרכז את החתירה לניצחון ברור בשדה הקרב, והסתייגות מוחלטת מניסוחים צבאיים מפולפלים ופשטניים.

לאורך שנותיה הראשונות של המדינה עמדה תפיסת ההכרעה במרכז החשיבה הצבאית. ישראל הבינה כי בשל ממדיה הקטנים, היעדר העומק האסטרטגי והאיום המתמיד על אוכלוסייתה, אין היא יכולה להסתפק במגננה ממושכת. עליה להעביר במהירות את המלחמה לשטח האויב וליצור מצב שבו הוא מאבד את יכולתו או את רצונו להמשיך בלחימה. במשך השנים התמססה התפיסה הזאת, בין היתר בשל השתנות האיומים והמעבר ממלחמות בין צבאות סדירים לעימותים מול ארגוני טרור וגרילה. אבל השינוי באופי האויב אינו מבטל את הצורך בהכרעה;

הוא מחייב להגדיר מחדש מהי הכרעה וכיצד משיגים אותה.

כניסת וינטר לפוליטיקה יכולה אפוא לתרום תרומה חשובה לדיון הביטחוני סביב שולחן הממשלה. ראוי שיישבו שם גם אנשים שידרשו מן הצבא להציג תכניות נועזות, שיאתגרו את תרבות ההכלה והדחייה ושלא יקבלו כמובן מאליו את הטענה שאין אפשרות לנצח.

עם זאת, חשוב להציב מול הגישה הזאת גם סייג ברור. במדינה דמוקרטית הצבא הוא הזרוע המבצעת, לא הדרג המחליט. הדרג המדיני הוא הקובע את מטרות המלחמה, שוקל את מכלול האינטרסים הלאומיים ונושא באחריות לתוצאות. לעיתים עליו לעודד את הצבא לגלות יוזמה ותעוזה; ולעיתים עליו לרסן אותו. ממשלה טובה אינה זקוקה רק למפקדים הדוהרים קדימה, אלא גם למנהיגות היודעת לאן היא מבקשת להגיע ומה יהיה מצבה של המדינה ביום שלאחר הניצחון.

מכאן גם נובע גם הצורך של וינטר להימנע מלהציג כבר עתה תשובות מלאות כמעט בכל תחומי החיים. מומחיות ביטחונית, אומץ אישי וניסיון פיקודי אינם מקנים לאדם באופן אוטומטי הבנה עמוקה במשפט חוקתי, בכלכלה, בחינוך, ברפואה או במדיניות חברתית. אין כל בושה לומר לציבור: אלה תחומים שעליי ללמוד לפני שאציג עמדה מגובשת. להפך, אמירה כזאת עשויה לחזק את אמינותו. אחד מסימני ההיכר של מנהיג רציני הוא יכולתו להבחין בין התחומים שבהם הוא בעל סמכות וניסיון לבין אלה שבהם עליו להקשיב, ללמוד ולהיעזר באנשי מקצוע.

עד כה, ככל שניתן להתרשם, וינטר מקרין אמינות, ניסיון, נחישות ומחויבות עמוקה לביטחון ישראל. מוטב שיתמקד בשלב הראשון בתרומתו הייחודית: השבת מושגי היוזמה, התעוזה, הניצחון וההכרעה אל מרכז השיח המדיני-ביטחוני. כניסתו למערכת הפוליטית עשויה להיות התפתחות חיובית, בתנאי שיידע לתרגם את ניסיונו הצבאי לתפיסה מדינית אחראית, יקבל את מרותו המוחלטת של הדרג הנבחר וכיר במורכבותם של התחומים שבהם טרם צבר ניסיון.

אחרי טבח שמחת תורה ישראל אינה יכולה לחזור למדיניות של קניית שקט מדומה ושל דחיית ההכרעה פעם אחר פעם. היא זקוקה למנהיגות המבינה שריסון הוא לעיתים כלי חיוני, אך הוא אינו תחליף לניצחון; שהפעלת כוח איננה מטרה בפני עצמה, אך גם משא ומתן והקלות אינם תחליף להסרת איום קיומי. אם וינטר יתרום להשבת האיזון הזה לחשיבה הישראלית, כניסתו לפוליטיקה תהיה לא רק אירוע אישי, אלא התפתחות בעלת חשיבות לאומית.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 27 באוגוסט 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.